

"Turizem in rekreacija v območjih Natura 2000" – analiza rezultatov delavnice v Črni na Koroškem z dne 22.11.2005

Barbara POLANŠEK, Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana

1. NAMEN DELAVNICE

V Črni na Koroškem je dne 22.11.2005 v okviru projekta AlpNaTour Interreg III B (<http://www.alpnatour.info>) potekala delavnica na temo "Turizem in rekreacija v območjih Natura 2000". Organizator delavnice je bil Gozdarski inštitut Slovenije, ki je slovenski partner v projektu.

Delavnica je bila razdeljena na dva dela. V uvodnem delu so bili predstavljeni:

- cilji projekta (Marko Kovač, vodja projekta),
- teoretična ozadja zavarovanih območij in njihova vloga pri razvoju turizma (Andreja Ferreira),
- naravovarstvene zahteve vrst in značilnosti habitatnih tipov na testnih območjih Natura 2000 (Martin Vernik, Jurij Gulič – ZRSVN),
- ukrepi za ohranitev Natura 2000 območij v zvezi s turizmom in rekreacijo (Aleksander Golob),
- dosednji rezultati štetja in anketiranja obiskovalcev na testnih območjih Peca – Olševa in Lovrenška jezera (Barbara Polanšek).

V prvem delu je bil s strani župana občine Črna g. Janeza Švaba jedrnato predstavljen še Phare projekt "Krajinski park Topla".

Vsi referati so objavljeni na spletni strani http://www.sigov.si/mop/Natura2000/oglasna_deska).

Nosilci drugega dela delavnice so bili udeleženci sami (glej prilogo s seznamom udeležencev delavnice). Slučajnostno razdeljeni v tri skupine so identificirali že obstoječe in morebitne nove ovire povezane z razglasitvijo območij Natura 2000 oz. drugih zavarovanih območij narave (npr. krajinski park) na eni strani in razvojem turizma in rekreacije na drugi. Hkrati so iskali možne rešitve teh problemov in priložnosti, ki se v primeru takih razglasitev lahko ponudijo

2. ANALIZA REZULTATOV DELAVNICE

2.1 SKLOP "PROBLEMI IN MOŽNE REŠITVE"

Analiza rezultatov, nanašajočih se na "probleme" je pokazala, da je probleme smiselno razdeliti na več skupin in sicer na:

- ekonomsko - socialne,
- prostorsko - okoljske,
- komunikacijsko-informacijske ter na
- kompleksni sklop problemov.

Kot enega izmed najpomembnejših ekonomskih problemov so udeleženci delavnice izpostavili omejevanje gospodarskih dejavnosti zaradi razglasitev območij varovanja, saj za nadomestilo izpada dohodka ne dobivajo ustreznih odškodnin. Drugi problem so ostrejšše omejitve pri pridobivanju dovoljenj za gradnjo objektov na takih območjih. Nadalje je kmetovanje na teh območjih zaradi neugodnih naravnih razmer in trenutne tržne situacije v gozdarstvu in kmetijstvu neekonomično, s strani države in Evropske unije pa lastniki dobivajo premajhno podporo oz. subvencijo.

Reševanje zgoraj naštetih problemov udeleženci vidijo v programu strukturnih skladov (npr. ogrevanje z biomaso), v dopolnilnih dejavnostih domačinov ter v pridobivanju raznih subvencij (npr. za ohranjanje travnišč – iz Programa za razvoj podeželja).

Med socialnimi problemi podeželja sta največja in najtežje rešljiva staranje prebivalstva in odseljevanje mlajših v urbano okolje ter posledična depopulacija podeželja. Eden izmed bistvenih razlogov za tako stanje je pomanjkanje ustreznih delovnih mest. Udeleženci delavnice se tudi strinjajo, da sta interes lastnikov zemljišč in širši družbeni interes v neskladju. Problematična se jim zdi kar celotna zakonodaja. Predpisi so namreč preveč strogi in omejujoči, včasih že skoraj neživljenjski, razpisni pogoji za pridobivanje različnih finančnih sredstev pa prezahtevni. Kot problem so udeleženci izpostavili tudi nespoštovanje raznih naravovarstvenih predpisov, ki je posledica pomanjkljivega nadzora (npr. vožnja z motokrosi, pretirano nabiranje gob, itn).

Po mnenju udeležencev bi se problem zmanjševanja in preseljevanja prebivalstva vsaj delno lahko reševal z razvojem turističnih dejavnosti na podeželju, s čimer bi se odprla tudi nova delovna mesta (npr. vodenje turistov). Bistvenega pomena bi bilo tudi vključevanje brezposelnih v Program razvoja podeželja in posledično v razvoj turističnih dejavnosti (sodelovanje ZZZS). Ključna v tej zvezi je seveda poenostavitev zakonodaje.

V skupini prostorsko-okoljskih problemov je bila prav tako izpostavljena neustrezna zakonodaja, katere delna posledica je tudi nejasna vizija prostorskega razvoja na lokalni in na regionalni ravni. Nedomišljen je predvsem razvoj dejavnosti v prostoru, prav tako ni zadostne turistične infrastrukture ter prenočitvenih in gostinskih zmogljivosti. Zaradi stihijskega razvoja turističnih in rekreacijskih dejavnosti posledično prihaja tudi do prekomernih okoljskih obremenitev. Udeleženci delavnice še menijo, da bi bilo najprej pravzaprav treba ugotoviti kakšen turizem si prebivalci, posamezne interesne skupine ter sedanji in potencialni obiskovalci sploh želijo, ali drugače, katere so potencialno možne oblike turizma in rekreacije upoštevaje naravne razmere (naravne omejitve in možnosti). Potrebna bi bila dobra strategija razvoja turizma v prostoru (na lokalni in regionalni ravni), ki bi določala točno začrtane interesne cone. Prav tako bi bilo treba urediti prometni režim. V dogovoru z vsemi uporabniki prostora in lastniki bi se promet na določenih mestih moral omejiti. Kot ena izmed možnosti za vsaj delno preusmeritev obiskovalcev, se kaže v ureditvi in obnovi starih pohodnih poti in označitvi znamenitosti. Za koriščenje in obiskovanje le teh bi se na določenih mestih plačevalo tudi vstopnino.

Izmed komunikacijsko – informacijskih problemov, so udeleženci izpostavili pomanjkanje in slabo dostopnost do informacij (npr. do informacij o morebitnih sredstvih, ki so na razpolago prek raznih skladov ali razpisov za razvoj turistične dejavnosti), njihovo neažurnost, pomanjkljivo komunikacijo med posameznimi interesnimi skupinami oz. popolno neupoštevanje posameznih izmed njih (npr. motokros, vožnja z motornimi sanmi), pomanjkanje svetovalnih storitev ter slabo promocijo kraja in regije nasploh.

Reševanje teh problemov lahko teče na več načinov. Eden pomembnejših (po mnenju prisotnih) je organiziranje raznih delavnic in vzpostavitev enotnega turistično-informacijskega centra, kjer bi tako uporabniki prostora in lastniki kot obiskovalci lahko dobili vse potrebne informacije na enem mestu. V pripravo projektov in s tem tudi v uspešnejše pridobivanje finančnih sredstev bi bilo treba vključiti razpoložljive in usposobljene ljudi. Pomembna bi bila tudi promocijska aktivnost in to tako na različnih ravneh kot v različnih medijih.

Udeležence delavnice so zaskrbeli tudi problemi kompleksnejše narave. Kot zaskrbljujoče so izpostavili splošno pomanjkanje vizij in idej domačinov, neosveščenost lastnikov in uporabnikov prostora, pomanjkljivo znanje za izvajanje turistične dejavnosti in pomanjkanje izobraževalnih akcij in usposabljanja v tej smeri. Posledica vsega naštetega je seveda pomanjkanje pestrih turističnih programov.

Kot kompleksen okoljski problem vidijo udeleženci tudi nezadostno nego krajine. Posledica tega je nezadržen proces zaraščanja kmetijskih in ostalih negozdnih površin. Za ohranjanje in nego kulturne krajine, menijo, bi bila potrebna predvsem podpora lastnikom s strani države, ki bi okrepila interes lastnikov za ohranjanje ali celo izboljšanje trenutnega stanja. S finančnim motiviranjem bi bili lastniki zainteresirani tudi za vlaganje v razvoj turizma in oživitve domačih obrti. Oboje našteto bi skupaj s kulturno dediščino in ohranjanjem tradicionalnih načinov gospodarjenja moralo biti vključeno v turistično ponudbo.

Najpomembnejše pa se zdi osveščanje lokalnega prebivalstva (o Natura 2000 območjih, problemih in priložnostih ter z njimi povezanih izzivih) in z raznimi delavnicami ter izobraževanjem spremeniti črnogledost domačinov. Pokazati jim je namreč treba možnost razvoja novih dejavnosti, povezanih s turizmom.

2.2 "SKLOP PRILOŽNOSTI"

Z razglasitvijo zavarovanih območij narave se sočasno s problemi vedno pojavijo tudi nove priložnosti. Tudi udeleženci delavnice so se strinjali, da ima razglasitev Natura 2000 območij lahko tudi pozitivne strani in to ne samo z naravovarstvenega marveč tudi z ekonomskega, socialnega in okoljsko-prostorskega vidika. Kot ena izmed glavnih priložnosti se kaže v razvoju ekoturizma, v razvoju turističnih kmetij, v popestritvi turistične ponudbe z vključevanjem obiskovalcev v kmečka opravila in s tem v novi kvaliteti preživljanja prostega časa. S ponovno usposobitvijo opuščenih objektov in spremembo njihove namembnosti bi bilo možno pridobiti nove turistične zmogljivosti. Z dvigom kvalitete turističnih storitev pa je povezana tudi

sprememba strukture obiskovalcev (profitnejši turizem). Odpira se še možnost uvedbe določenih blagovnih znamk (kmetijski proizvodi, voda...) skupaj s trženjem izdelkov na kmetijah, ohranjanje tradicionalnih dejavnosti, zanimivih predvsem za "urbane" turiste, itn.

S pravilnim in usmerjenim gospodarjenjem se bo v Natura 2000 območjih ohranjala biotska raznovrstnost, krepila se bo njegova nosilna kapaciteta (zmogljivost večnamenske rabe), ohranjala se bo identiteta prostora in posebnosti. Vse to bo območje za obiskovalce naredilo privlačnejše.

Z boljšo in organizirano promocijo turistične ponudbe, z vključevanjem lokalnih strokovnjakov ter z organiziranjem tematskih taborov (za izobraževanje lastnikov in obiskovalcev) bi se hkrati izboljšala tudi regijska in lokalna prepoznavnost v širšem prostoru. Posledično bi to pomenilo več turistov v območju, večji dohodek, več novih delovnih mest (turistične dejavnosti, vodenje obiskovalcev, nadzorne službe), posledično pa dvig standarda prebivalcev, izboljšanje infrastrukture, ostajanje mlajših na podeželju in s tem ohranjanje tradicionalne poseljenosti.

Za razvoj turizma sta bistvena še pridobivanje finančnih sredstev in prenos izkušenj. Oboje je mogoče doseči s pripravo dobrih projektov ter z iskanjem partnerjev tako znotraj Slovenije kot v ostalih državah Evropske unije.

3. NADALJNJE DELO NA PROJEKTU

V letu 2006 (zadnjem letu projekta) so načrtovane še te aktivnosti:

- Nadaljevanje štetja in anketiranja obiskovalcev na obeh testnih območjih ter analiza rezultatov
- Priprava osnutka krajinskega upravljalškega načrta za obe testni območji
- Izvedba delavnice za območje Črne na Koroškem v začetku marca 2006 z namenom vključevanja interesnih skupin v načrtovalski proces
- Organizacija delavnice na temo participacije pri procesu načrtovanja upravljanja območij Natura 2000 (WP8) za projektne partnerje v maju 2006
- Izvedba delavnice za območje Lovrenških jezer v juniju 2006 z namenom vključevanja interesnih skupin v načrtovalski proces
- Ugotovitev morebitnih negativnih pritiskov na testnih območjih na podlagi rezultatov štetja in anketiranja obiskovalcev
- Izdelava predlogov krajinskih upravljalških načrtov za Natura 2000 testni območji vključno z usmeritvami za posamezne dejavnosti s poudarkom na turizmu in rekreaciji
- Končno poročilo projekta in objava najzanimivejših izsledkov v strokovnih revijah

PRILOGA – SEZNAM UDELEŽENCEV DELAVNICE

<i>Ime in priimek</i>	<i>Ime inštitucije</i>	<i>Naslov inštitucije</i>
Cvetka FAJMUT	kmetija FAJMUT	Topla 9, Črna na Koroškem
Slavko FAJMUT	kmetija FAJMUT	Topla 9, Črna na Koroškem
Metka TAJZEL	CŠOD – dom Peca	Breg 13, Mežica
Martin VERNIK	Zavod RS za varstvo narave OE MB	Pobreška cesta 20, Maribor
Jurij GULIČ	Zavod RS za varstvo narave OE MB	Pobreška cesta 20, Maribor
Katja M. HROVATIN	Občina RUŠE	Trg vstaje 11, Ruše
Anja DRAŽIČ	TIC Slovenj Gradec	Glavni trg 24, Slovenj Gradec
Alojzija KOTNIK	Občina ZREČE	Cesta na Roglo 13 B, Zreče
Urška PŠENIČNIK	Občina ČRNA	Center 101, Črna na Koroškem
Marija ROŽEN	Zavod za gozdove, KE Črna	Center 11, Črna na Koroškem
Aleš TOMŠE	Park Kralja Matjaža	Center 101, Črna na Koroškem
Anica LAVK	Turistično društvo MURN	Stari trg 269, Slovenj Gradec
Dušan ŠTRUCL	Hotel Club Krnes	Center 153, Črna na Koroškem
Ferdo PUŠNIK	Gorska reševalna služba, postaja Prevalje	Ob Meži 7, Prevalje
Jože TASIČ	Turistično društvo Mislinja	Šolska 34, Mislinja
Ljudmila MEDVED	Zavod za gozdove, OE Slovenj Gradec	Vorančev trg 1, Slovenj Gradec
Drago POGOREVC	Občina Mislinja	Šolska cesta 34, Mislinja
Alenka ČAS ml.	Kmetija JEVŠNIK	Straže 125, Mislinja
Alenka ČAS st.	Kmetija JEVŠNIK	Straže 125, Mislinja
Jože JESENIČNIK	Kmetija MIKLAVŽ	Velika Mislinja 35, Mislinja
Primož VODOVNIK	RRA Koroška	Koroška cesta 47, Dravograd
Helena EMAN	Koča PESNIK	Hudi kot 28, Ribnica na Pohorju
Helena EMAN	TD Ribnica na Pohorju	Ribnica 1, Ribnica na Pohorju
Konrad DIHPOL	KGZS, izpostava Ravne	Trg 67, Prevalje
Janez ŠVAB	Občina ČRNA	Center 101, Črna na Koroškem
Marija MOČIVNIK	osebno zainteresirana	Ludranski vrh 31, Črna
Omar HIASAT	predstavnik motokrosistov	Slovenj Gradec
Mateja KOTNIK	Delo	
Jasmina DETELA	Večer	
Petra LESJAK	RTV Radio Slovenija	
Duška LAH	TV SLO	